

Θέσεις ΣΕΤΕ επί του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας με τίτλο «Προώθηση της Ανακύκλωσης – Ενσωμάτωση των Οδηγιών 2018/851 της 30ής Μαΐου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα (ΕΕ L 150/109) και 2018/852 της 30ής Μαΐου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας (ΕΕ L 150/141)»

Αθήνα, 7 Δεκεμβρίου 2020

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι γεγονός ότι η εφαρμογή ειδικότερου σχεδίου για τη διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων στην Ελλάδα είναι πλέον επιτακτική ανάγκη. Η χώρα μας βρίσκεται στη τρίτη χειρότερη θέση στην ΕΕ, μπροστά μόνον από την Μάλτα και την Κύπρο, με το 80,1% των αποβλήτων καταλήγουν σε εδαφική διάθεση, ενώ την ίδια στιγμή το πρόγραμμα ανακύκλωσης παρουσιάζει προβλήματα και το πρόγραμμα βιοαπόβλητων βρίσκεται σε θεωρητικό και πιλοτικό επίπεδο σε ορισμένες περιοχές. Τα παραπάνω βάζουν σε κίνδυνο τη χώρα, καθώς δε μπορεί να επιτύχει τους Κοινοτικούς στόχους με τα περιβαλλοντικά πρόστιμα να έπονται, ενώ το θέμα της διαχείρισης αποβλήτων αποτελεί θέμα ποιότητας ζωής.

Ειδικά για τον τουριστικό τομέα, η μετάβαση σε πιο «καθαρές» λύσεις είναι κεντρικό ζητούμενο και ο κλάδος είναι έτοιμος και μπορεί να συνδράμει ουσιαστικά στη λύση του προβλήματος στο μερίδιο που του αναλογεί. Ειδικά στην μετά – COVID εποχή το κριτήριο της αειφορίας θα παίξει πρωταρχικό ρόλο στην επιλογή των προορισμό των ταξιδιωτών.

Κοινός στόχος είναι η δημιουργία ενός σύγχρονου επιχειρηματικού περιβάλλοντος στο οποίο οι Ελληνικές επιχειρήσεις ανεξαρτήτως κλάδου θα μπορούν να αναπτύσσονται βιώσιμα, να εξελίσσονται δυναμικά μαζί με την κοινωνία, να καινοτομούν, να προσφέρουν και να δημιουργούν προστιθέμενη αξία.

Με βάση, λοιπόν, τα ελληνικά δεδομένα το σχέδιο νόμου κινείται στη σωστή κατεύθυνση σε ό,τι αφορά στη διαχείριση αποβλήτων.

Ανάμεσα στα θετικά σημεία κρίνονται:

- Ο συνολικός στόχος για την αύξηση της ανακύκλωσης
- Το «πληρώνω όσο πετάω» που μπορεί να αποτελέσει σημαντικό κίνητρο και αντικίνητρο εφόσον οργανωθεί και εφαρμοστεί στοχεύοντας στη μείωση των αποβλήτων
- Η διαχείριση των οργανικών αποβλήτων με καλύτερους δυνατούς τρόπους – φιλικότερους προς το περιβάλλον (βιοαέριο, compost κλπ)
- Τα κίνητρα για τη μείωση της σπατάλης τροφίμων και η μείωση ΦΠΑ στις δωρεές
- Η πρόβλεψη χώρου στις νέες οικοδομές για τη συλλογή και αποθήκευση των αστικών αποβλήτων

Ωστόσο, υπάρχουν και σημεία προς πρόβλεψη ή/και άμεση επίλυση:

- Πρέπει να καταγραφούν και οι τρόποι/μέσα που θα επιτευχθούν όλοι αυτοί οι στόχοι και με πιο συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα.
- Οι διαθέσιμες δημόσιες υποδομές και η συνεργασία των ΟΤΑ ειδικά ως προς τη διαχείριση αποβλήτων και απορριμμάτων είναι αλληλένδετη για την επιτυχία της όποιας ενέργειας.

- Το σύστημα «πληρώνω όσο πετάω» - που εφόσον λειτουργήσει σωστά μπορεί να δημιουργήσει ουσιαστικά περιβαλλοντικά αποτελέσματα αλλά και μείωση κόστους λειτουργία στις επιχειρήσεις - πρέπει να εφαρμοστεί χωρίς δεύτερες σκέψεις δίνοντας στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα επιλογής του.
- Το θέμα της ενεργειακής αξιοποίησης απαιτεί περαιτέρω συζήτηση.
- Επιτάχυνση κατασκευής των πράσινων σημείων.
- Όλες οι σχετικές ρυθμίσεις να γίνουν με γρήγορους ρυθμούς ώστε να προβλεφθούν οι αλλαγές σε μελλοντικές επενδύσεις.

Η τελική μορφή του νομοσχεδίου - που θα πρέπει να κωδικοποιηθεί - μπορεί να δώσει τη δυνατότητα και την ευκαιρία να υπάρξει επιτέλους ένα ολοκληρωμένο και εφαρμόσιμο σύστημα διαχείρισης αποβλήτων και στη χώρα μας, απαιτείται όμως η δημιουργία ενός οδικού χάρτη εφαρμογής του, δείκτες παρακολούθησης και αρκετή δουλειά από όλους.

Ακολουθούν συγκεκριμένα σχόλια επί της διαβούλευσης:

Άρθρο 1

Σκοπός - Πεδίο εφαρμογής - Τροποποίηση του άρθρου 1 του ν. 4042/2012 (παρ. 1 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)

Το σχέδιο νόμου κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, όμως πρέπει να γίνουν πολλά και σταθερά βήματα προκειμένου να επιτευχθούν οι Ευρωπαϊκοί στόχοι. Η εφαρμογή του πλαισίου θα πρέπει να γίνει συντεταγμένα χωρίς καθυστερήσεις ενώ παράλληλα θα πρέπει να γίνει διασύνδεση με τον οδικό χάρτη εφαρμογής της νομοθεσίας παράλληλα με τον οδικό χάρτη της κυκλικής οικονομίας. Για την ορθή παρακολούθηση της εφαρμογής της νομοθεσίας, συστηματικές αναφορές θα πρέπει να δημοσιεύονται, ώστε να φαίνεται η πρόοδος που γίνεται ανά περιοχή, αλλά και σχετικά με τα θέματα που αναπτύσσονται στο σχέδιο νόμου

Τέλος, απαιτούνται αντικειμενικοί δείκτες παρακολούθησης και διαχειριστικοί κανόνες που να ενθαρρύνουν την διαλογή στην πηγή, την ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση των στερεών αποβλήτων. Κοινός στόχος είναι η δημιουργία ενός σύγχρονου επιχειρηματικού περιβάλλοντος στο οποίο οι ελληνικές επιχειρήσεις ανεξαρτήτως κλάδου θα μπορούν να αναπτύσσονται βιώσιμα, να εξελίσσονται δυναμικά μαζί με την κοινωνία, να καινοτομούν, να προσφέρουν και να δημιουργούν προστιθέμενη αξία. Σε αυτό ο τουριστικός κλάδος θέλει και επιδιώκει να είναι πρωτοπόρος και επιζητά κατάλληλα εργαλεία και κίνητρα.

Για την ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας, είναι βασικό η ανάπτυξη δευτερογενούς αγοράς υλικών αποβλήτων. Στο πλαίσιο αυτό και εκτός από τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις, προτείνεται η παροχή κινήτρων (φορολογικών/ φοροελαφρύνσεων, πολεοδομικών/ αυξημένων Σ.Δ., πριμοδότηση σε κατηγορίες αστεριών) για επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν/ επιλέγουν τέτοια υλικά/ πρώτες ύλες, πχ ως δάπεδο, οδόστρωμα (για μεγάλες αναπτύξεις), μόνωση, κλπ., ακόμα και ως κινητό εξοπλισμό, π.χ. έπιπλα.

Άρθρο 2**Εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής – Τροποποίηση του άρθρου 10 του ν. 4042/2012****(παρ. 2 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)**

Διεθνώς, προβλέπεται η ανάπτυξη τουριστικών επενδύσεων αλλά και ευρύτερων προορισμών επί τέτοιου είδους εδαφών προς αποκατάσταση/ εξυγίανση (brownfield developments). Σε αυτή τη φάση δεν είναι προτεραιότητα αλλά θα ήταν ενδιαφέρον σημείο επαφής μεταξύ τουρισμού και βιομηχανίας/λατομικής δραστηριότητας. Στο πλαίσιο της επιτροπής Χωροταξίας έχουμε αναγνωρίσει αντίστοιχες καλές πρακτικές όπως <http://www.oakquarry.com/> και σε επίπεδο προορισμού: <https://www.visitzuidlimburg.com/wttc-award-en/#>. Σε αυτή τη φάση δεν είναι προτεραιότητα, αλλά θα ήταν ενδιαφέρον σημείο επαφής μεταξύ τουρισμού και βιομηχανίας/ λατομικής δραστηριότητας είτε σε χωροταξικό επίπεδο είτε στη λογική της κυκλικής οικονομίας.

Άρθρο 5**Θέσπιση συστήματος «πληρώνω όσο πετάω»****(παρ. 4 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)**

Τα ξενοδοχεία πληρώνουν σήμερα υψηλά πόσα δημοτικών τελών ανά τετραγωνικό μέτρο. Στα ποσά αυτά περιλαμβάνονται και τα τέλη καθαριότητας ενώ σε πολλές περιπτώσεις εποχικών καταλυμάτων δε λαμβάνεται υπόψη η εποχική λειτουργία τους. Η πλειοψηφία του κλάδου θεωρεί δίκαιο το «πληρώνω όσο πετάω» καθώς η χρέωση ανά τ.μ. σε πολλές περιπτώσεις δεν ανταποκρίνεται στο τρόπο λειτουργίας μιας τουριστικής επιχείρησης. Καθώς θεωρούμε ότι η εφαρμογή του συστήματος είναι σκόπιμη και δίκαιη, τότε θα έπρεπε να θεσμοθετηθεί μία χρονική προθεσμία/υποχρέωση στους ΟΤΑ προκειμένου να δημιουργήσουν τις υποδομές και τις διαδικασίες για την εφαρμογή του συστήματος από τους παραγωγούς, κυρίως με οικονομικά κίνητρα/ αντικίνητρα. Το ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ σε αυτό το σημείο είναι γενικά γραμμένο και δεν θέτει τους ΟΤΑ προ των ευθυνών τους ενώ αφήνει και «παράθυρο» για τη μη εφαρμογή του.

Κατά την άποψη μας, θα ήταν σημαντικό να υπάρχει αυστηρό χρονοδιάγραμμα (όχι πάνω από ένα χρόνο) για την εφαρμογή του «πληρώνω όσο πετάω» υποχρεωτικά από όλους του ΟΤΑ, ξεκάθαρα ανταγωνιστική χρέωση προς τις τουριστικές επιχειρήσεις και υποστήριξη από τη μεριά της πολιτείας προς του ΟΤΑ. Σχετικά με τις χρεώσεις αυτές θα πρέπει να είναι διαφορετικές για τα οργανικά και λοιπά απόβλητα ενώ η ανακύκλωση προφανώς δε πρέπει να χρεώνεται (προφανώς μιλάμε για απορριπτόμενα απόβλητα). Με τον τρόπο αυτόν θα δημιουργηθούν ουσιαστικά κίνητρα για τη μείωση της παραγωγής των αποβλήτων και της αύξησης της ανακύκλωσης. Παράλληλα, θα πρέπει να αξιοποιηθεί το ΗΜΑ όπου ήδη οι επιχειρήσεις δηλώνουν την ανακύκλωση που έχουν διακινήσει και να δημιουργηθούν περαιτέρω με βάση την επίδοση των επιχειρήσεων. Σε αυτό το σημείο να τονίσουμε ότι οι περισσότερες χώρες του πλανήτη (προηγμένες και μη) έχουν αναπτύξει συστήματα πληρώνω όσο πετάω (λ.χ. η Αυστρία το έχει υιοθετήσει από το 1945). Η μεθοδολογία και ο τρόπος λειτουργίας ενός αποτελεσματικού πλαισίου λειτουργίας ενός μοντέλου «πληρώνω όσο πετάω» θα πρέπει να συζητηθεί εκ νέου.

Τέλος, αναφορικά με τις μετρήσεις αυτές να γίνονται είτε από τον ΟΤΑ, είτε από την εγκατάσταση εφόσον διαθέτει σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης ISO 14001 ή άλλο όπου θα πιστοποιείται η διαδικασία μέτρησης.

Άρθρο 6

**Υποπροϊόντα - Τροποποίηση του άρθρου 12 του ν. 4042/2012
(παρ. 5 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)**

Προτείνεται να δοθεί υπό μορφή παραρτήματος ή δενδροειδούς διαγράμματος στο τέλος του παρόντος σχεδίου νόμου κατάλογος ουσιών ή διαδικασία παραγωγής κατά οποίο το αντικείμενο θεωρείται ότι δεν συνιστά απόβλητο αλλά υποπροϊόν και να μην επαφίεται σε αξιολόγηση κατά περίπτωση γνωμοδοτικών επιτροπών σύμφωνα με τις παρ.3 & 4.

Ειδικότερα για την παρ. 3: να προβλέπονται συγκεκριμένες προθεσμίες σε ότι αφορά στις γνωμοδοτήσεις της.

Άρθρο 9

**Γενικές ελάχιστες απαιτήσεις όσον αφορά τα Προγράμματα Διευρυμένης Ευθύνης Παραγωγού (ΠΔΕΠ) - Προσθήκη νέου άρθρου 25α στο ν. 4042/2012
(παρ. 9 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)**

Η ενίσχυση της διαφάνειας λειτουργίας των ΣΣΕΔ τόσο σε επίπεδο reporting και με βάση τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης (πχ. εκπροσώπηση συλλογικών φορέων/ κοινωνικών εταίρων σε ΔΣ, κλπ.) κρίνεται επιτακτική στην εφαρμογή της νομοθεσίας.

Άρθρο 13

**Απόβλητα τροφίμων – Προσθήκη νέου άρθρου 44β στο ν. 4042/2012
(παρ. 10 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)**

Παρ. 4: Θα πρέπει να εκδοθούν κατευθυντήριες για τον τρόπο καταγραφής των τροφίμων αποβλήτων όπως και τον τρόπο καταγραφής τους στο ΗΜΑ (Παράγραφος 5α) – Θα πρέπει να αναφερθεί το είδος του πλεονάσματος τροφίμων που μπορεί να αναδιανέμεται (νωπά / προεπεξεργασμένα ή ακόμα και σε τελική μορφή (μαγειρεμένο)) εκτός της αναφοράς περί συμμόρφωσης με την ασφάλεια τροφίμων και την κείμενη νομοθεσία.

Παρ. 5β: Θα πρέπει να διασφαλιστεί η ασφάλεια τροφίμων και η ευθύνη να μεταφερθεί στον παραλήπτη ο οποίος κάνει και τη τελική διακίνηση ή διασφάλιση ότι ο δωρητής δεν θέτει σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία.

Άρθρο 15

**Μείωση φόρου για δωρεές - Τροποποίηση άρθρου 19 του ν. 4172/2013
(παρ. 10 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)**

Η μείωση φόρου για δωρεές τροφίμων να περιλαμβάνει και φυσικά πρόσωπα.

Άρθρο 23

(παρ. 12 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)

Προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση - Αντικατάσταση του άρθρου 27 του ν. 4042/2012

Η οργάνωση των ΟΤΑ και συστημάτων είναι κλειδί στη χωριστή συλλογή των αποβλήτων. Αναμένεται η εφαρμογή στην πράξη.

Άρθρο 26

**Πράσινα Σημεία – Τροποποίηση του άρθρου 44α του ν. 4042/2012
(παρ. 11 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)**

Δεν υπάρχει χρονοδιάγραμμα για την έκδοση των προδιαγραφών. Η δαπάνη των κάδων διαφορετικών χρωμάτων δε θα πρέπει να μετακυληθεί στην επιχείρηση. Επίσης, προτείνεται στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας και οι υποδομές των ΠΣ να κατασκευάζονται από δευτερογενή υλικά.

Άρθρο 28

**Απαγόρευση καταστροφής προϊόντων
(παρ. 11 και 12 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)**

Αυτό προϋποθέτει ότι το σύνολο των κινήτρων για την εφαρμογή της παρ. 1 θα έχουν θεσμοθετηθεί, αλλά και θα έχουν τεθεί σε εφαρμογή.

Άρθρο 29

**Πρόβλεψη χώρου στις νέες οικοδομές για τη συλλογή και αποθήκευση των αστικών αποβλήτων
(παρ. 12 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)**

Παρ. 1: Ο καταλαμβανόμενος χώρος αποθήκευσης αποβλήτων να εξαιρεθεί από την συνολική δόμηση και κάλυψη σε περίπτωση εγκατάστασης συλλογής εντός κτιρίου.

Άρθρο 30

**Απόβλητα Εκσκαφών, Κατασκευών και Κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ) - Αντικατάσταση του άρθρου 40 του ν. 4042/2012
(παρ. 10 και 12 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)**

Για την περίπτωση της ανάπτυξης τουριστικών έργων, να προβλέπεται είτε η χρήση εντός εργοταξίου, είτε η μεταφορά/ εναπόθεση/ χρήση σε διαφορετικό γήπεδο/ οικόπεδο ιδιοκτησίας (ή μίσθωσης) εντός της ίδιας Π.Ε., αλλά του ίδιου φορέα επένδυσης (ή κοινών μετόχων) όπως προβλέπεται συνήθως από της ΜΠΕ με τη χρήση δανειοθαλάμων/ αποθεσιοθαλάμων.

Άρθρο 32

**Τέλος ταφής – Αντικατάσταση του άρθρου 43 του ν. 4042/2012
(παρ. 4 και 14 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)**

Προς διευκρίνιση: Τα προβλεπόμενα τέλη στο συγκεκριμένο άρθρο βαρύνουν τον παραγωγό ή συμπεριλαμβάνονται ήδη στο ενιαίο τέλος του άρθρου 5;

Άρθρο 36

**(Άρθρο 1 παρ. 17 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)
Επικίνδυνα απόβλητα παραγόμενα από νοικοκυριά – Τροποποίηση άρθρου 18 του ν. 4042/2012**

Ενημέρωση – εκπαίδευση – ευαισθητοποίηση πολιτών με ευθύνη των ΟΤΑ για τα επικίνδυνα απόβλητα νοικοκυριών και τη διαχείρισή τους

Άρθρο 43**(παρ. 21 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)****Σχέδια διαχείρισης αποβλήτων – Τροποποίηση άρθρου 22 του ν. 4042/2012**

Στα πλαίσια λειτουργίας του ΗΜΑ θα μπορούσαν να γίνουν αρκετές λειτουργικές βελτιώσεις όπως για παράδειγμα η πλατφόρμα να είναι συνεχώς ανοικτή και η καταχώρηση να γίνεται σε οποιοδήποτε χρόνο επιθυμεί η εγκατάσταση. Ιδανικά η καταχώρηση θα πρέπει να γίνει εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από τη λήψη του Δ.Α (δελτίο αποστολής). ενώ στην περίοδο υποβολών να γίνεται ο τελικός έλεγχος. Με τον τρόπο αυτό θα εξασφαλιστεί η πλήρης καταχώρηση όλων των δεδομένων. Παράλληλα, με δεδομένο ότι στο ΗΜΑ θα καταχωρούνται και τα οργανικά απόβλητα (και σε συνδυασμό με το «πληρώνω όσο πετάω») η πλατφόρμα θα πρέπει να αναμορφωθεί κατάλληλα.

Άρθρο 63**Κανόνες σχετικά με τον υπολογισμό της επίτευξης των στόχων – Προσθήκη άρθρου 10Α στο ν. 2939/2001****(Άρθρο 1 παρ. 6α της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/852)**

Παρ. 2: Το βάρος των ανακυκλωμένων αποβλήτων μετριέται επί ξηράς βάσης.

Άρθρο 64**Συστήματα επιστροφής, συλλογής και ανάκτησης – Προσθήκη άρθρου 10Β στο ν. 2939/2001****(Άρθρο 1 παρ. 8 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/852)**

Θέσπιση κινήτρων (όχι απαραίτητα οικονομικά) προς τους ιδιωτικούς φορείς και τις επιχειρήσεις, ώστε να διασφαλίζεται η χωριστή συλλογή αποβλήτων συσκευασιών. Επίσης, το όριο των 200 κλινών θα μπορούσε να περιοριστεί περαιτέρω.